

RAPPORT EIERSKAPSKONTROLL:

NEDRE ROMERIKE VANNVERK IKS OG NEDRE ROMERIKE AVLØPSSKAP IKS

Sammendrag

Bakgrunn for prosjektet

I denne kontrollen er hovedformålet å vurdere eiernes oppfølging av eierskapet i Nedre Romerike Vannverk IKS ("NRV") og Nedre Romerike Avløpsselskap IKS ("NRA"), etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgskonferansen foreskriver.

Mandat for gjennomføring av prosjektet er vedtatt av kontrollutvalgene i selskapenes eierkommuner.

Kontrollen er gjennomført våren 2011.

Metode

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

Selskapskontrollen bygger på informasjon fra eiere, styret og administrasjonen samt åpne kilder, herunder Foretaksregisteret, www.purehelp.no, www.proff.no, mv. Bruken av kilder utover informasjon fra eierne er gjort for å sikre at eierstyringen også er omsatt i praksis.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål og i utgangspunktet ikke en kontroll av innholdet i selskapets drift.

Funn

Eierne og styret har synliggjort kunnskap om virksomhetene og forståelse for eierrolle. Vårt klare hovedinntrykk er at eierne har etablert og fulgt opp et rammeverk for god eierstyring av virksomhetene.

Konklusjon

Det er etablert rammer og rutiner for god eierstyring som etterleveres av begge selskap.

Anbefalinger

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler vi at eierne bør ta stilling til om de vil etterleve eller eventuelt begrunne hvorfor de ikke følger følgende (se kilder under punktet "Kort om metode"):

- KS Eierforums anbefaling nr 9 – Om kriterier ved valg av styre
- KS Eierforums anbefaling nr 11 – Om kriterier for evaluering av styret

Innledning

Bakgrunn, formål og problemstillinger

Bakgrunnen for selskapskontrollen er plan for selskapskontroll 2008-2012 vedtatt av kommunestyrene i eierkommunene.

I denne selskapskontrollen er hovedformålet å vurdere eiernes oppfølging av eierskapet i NRV og NRA etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgsforskriften foreskriver. Kontrollen tar sikte på å besvare følgende hovedproblemstillinger:

- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Mandat for gjennomføring av prosjektet er vedtatt av kontrollutvalgene i alle eierkommunene.

Behandlingen av de to selskapene vil i denne rapporten skje samlet på tross av at de utgjør to selvstendige rettssubjekt og har ulike eierstruktur. Dette på grunn av selskapenes nære administrative og organisatoriske tilknytning med stor grad av fellesfunksjoner, se faktabeskrivelse under. I de tilfeller vi finner forskjeller relevant for eierskapskontrollen, vil disse nevnes særskilt sett hent til det enkelte selskap og de enkelte eiere.

Kort om metode

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

Selskapskontrollen har i utgangspunktet en bred tilnærming og søker å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Utover dette vil kontrollen ikke gå i dybden, men heller identifisere problemstillinger som senere kan bli gjenstand for ytterligere undersøkelser.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål. Dette innebærer at kontrollen begrenser seg til en vurdering av om eierne har etablert tilfredsstillende rammer for styring og at virksomheten faktisk opererer i tråd med formålet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor denne kontrollen.

Rapporten bygger på informasjon fra eiere, styret og administrasjonen samt åpne kilder, herunder Foretaksregisteret, www.purehelp.no, www.proff.no, mv. Bruken av kilder utover informasjon fra eierne er gjort for å sikre at eierstyringen også er omsatt i praksis.

Som det fremgår av rapporten vil det enkelte steder presenteres informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjon om den rene eierstyringen. Når dette allikevel presenteres er det som bidrag til helhetsbilde som igjen er av sentral verdi for vurdering av eierstyringen i selskapet og om denne fungerer i praksis.

Informasjonsinnhenting og vurderingen i denne kontrollen er i hovedsak gjort med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov og forskrift
- Selskapets vedtekter
- Eiermeldinger

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

- KS Eierforums anbefalinger for eierstyring
- Tilbakemelding fra eiere, styret og administrasjon

Hovedfokus i rapporten vil være på negative funn. Det vil si at det som i utgangspunktet er i orden, ikke vil være gjenstand for nærmere omtale eller vurdering.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang i denne selskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å gjennomføre kontrollen i tråd med de problemstillinger kontrollutvalgene har vedtatt.

Når det gjelder tilbakemeldingene fra eiere og styret gjennom besvarelse av egenerklæringsskjema, fremheves det at disse gjennomgående var velfunderte, grundige og konsistente. På denne måten bidrar de til å skape tydelighet og transparens rundt gjennomføringen av denne eierskapskontrollen.

Faktabeskrivelse

Innledning

NRV

Nedre Romerike Vannverk IKS (NRV) produserer og leverer drikkevann fram til nærmere definerte leveringspunkter i eierkommunene Fet, Sørums, Nittedal, Lørenskog, Rælingen og Skedsmo. Kommunene har ansvar for videre distribusjon fram til sine abonnenter.

Selskapets ansvar omfatter alle anlegg som er nødvendige for å levere vann en gros, herunder også reservevannsanlegg.

NRV er organisert som et interkommunalt selskap i medhold av Lov om interkommunale selskaper. Selskapet ble stiftet i 2007, og overtok virksomheten fra Nedre Romerike Vannverk AS pr 01.01.2008.

Øvrige forhold som berører formål, ansvar, virkeområde og eierforhold er regulert i selskapsavtalen, og en egen eieravtale som er inngått mellom kommunene.

NRA

Nedre Romerike Avløpsselskap IKS (NRA) er en miljøbedrift som tar i mot og renser kommunalt spillvann fra eierkommunene før det slippes ut i Nitelva, og behandler og sørger for betryggende sluttdisponering av slam som produseres ved rensesanleggets drift.

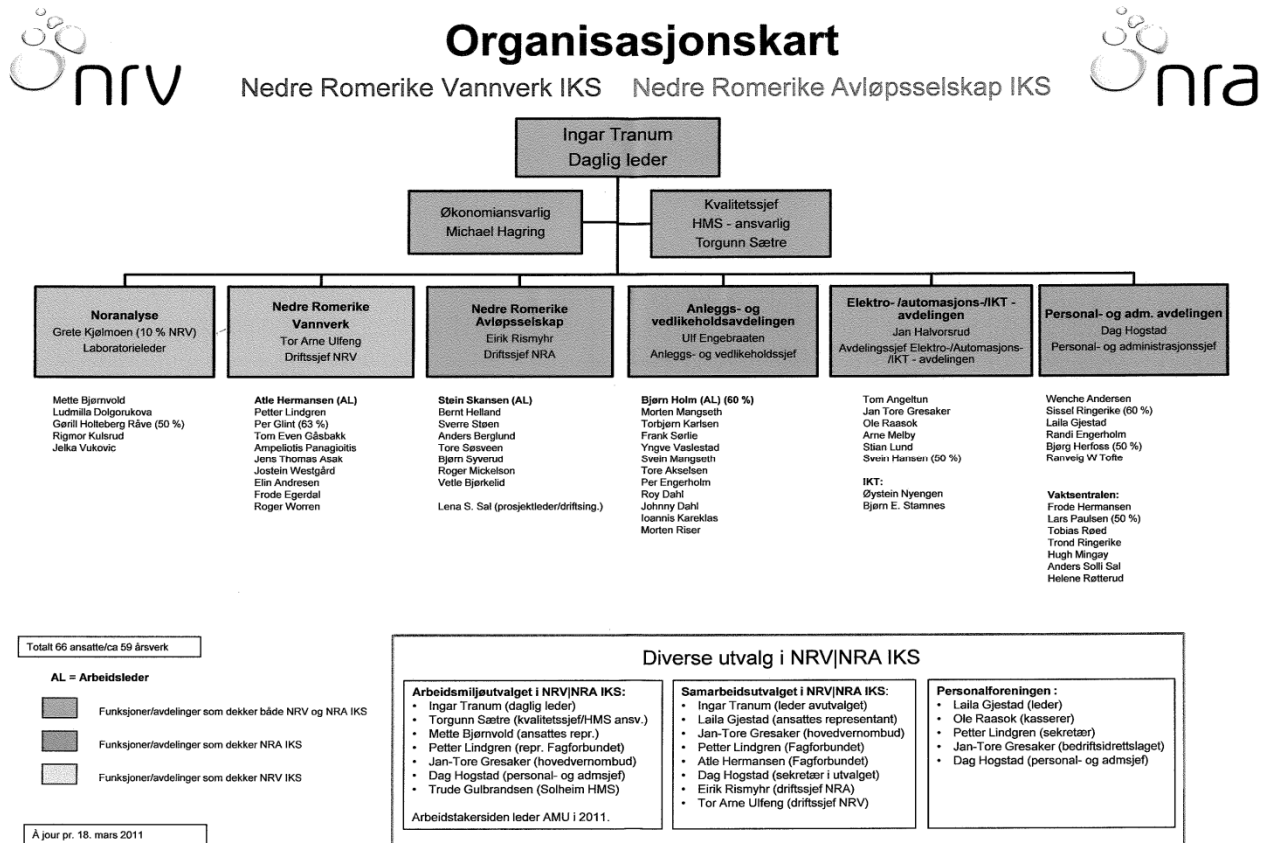
NRA er organisert som et interkommunalt selskap i medhold av Lov om interkommunale selskaper. Eiere av, og deltagere i selskapet er de tre kommunene Skedsmo, Lørenskog og Rælingen. Selskapet ble stiftet i 2007, og overtok virksomheten til det tidligere A/S Sentralrensanlegget RA-2 pr 01.01.2008.

Selskapets ansvarsområde er avgrenset til å gjelde "alle anlegg i og tilknyttet rensesanlegget og slambehandlingen og som betjener mer enn en av eierkommunene".

Øvrige forhold som berører formål, ansvar, virkeområde og eierforhold er regulert i selskapsavtalen, og en egen eieravtale som er inngått mellom kommunene.

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

Organisasjonskart

Som det fremgår av organisasjonskartet er virksomhetene knyttet tett sammen blant annet med felles administrativ ledelse. Organisasjonen omfatter begge selskapene, NRV og NRA. Disse har ingen datterselskap.

Nærmere om selskapene

Selskapsforhold

Samtlige forhold rundt registrering og etablering av selskapene er i orden.

Det er ikke avdekket ansettelses- leverandør- eller andre kommersielle forhold til nærstående av ansatte eller styret.

Det er utarbeidet retningslinjer for styrenes arbeid fra eierne. Videre har styrene definert instruks til daglig leder.

Det er etablert rapporteringsrutiner til styrene og eierne som i vesentlig grad sikrer informasjon ut-over lovens minimumskrav.

Styrene forholder seg til strategiplan for virksomhetene vedtatt 2007. Prosess for utarbeidelse av ny plan er igangsatt, og første forslag er ventet sommeren 2011. Etske retningslinjer ligger til grunn for arbeidsavtaler med alle ansatte.

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

Risiko og sårbarhetsanalyse for virksomhetene er utarbeidet og ble lagt til grunn for arbeidet med selskapets hovedplan.

Før oppstart av større prosjekter gjennomføres egne risikovurderinger.

Gjennom fremleggelse og behandling av budsjett- og økonomiplan sikres styring av selskapenes økonomiske utvikling. Delegasjonsreglementet er utarbeidet med tanke på å sikre kontroll med bruk av selskapenes midler.

Styrene evaluerer løpende sitt arbeid i henhold til styreinstruks.

Det er utarbeidet rutiner for godkjenning av samtlige fakturaer som gjøres opp av selskapene.

Eierforhold

NRV

<u>Skedsmo Kommune</u>	34.70%
<u>Lørenskog Kommune</u>	23.60%
<u>Nittedal Kommune</u>	17.40%
<u>Rælingen Kommune</u>	14.30%
<u>Sørum Kommune</u>	5.50%
<u>Fet Kommune</u>	4.50%

NRA

<u>Skedsmo Kommune</u>	50.90%
<u>Lørenskog Kommune</u>	34.90%
<u>Rælingen Kommune</u>	14.20%

Samtlige eierkommuner har etablert rutiner for opplæring av og informasjon til eierrepresentanter. Eierrepresentantene i selskapene har også gjennomført slik opplæring. Av eierkommunene er det imidlertid kun Rælingen som eksplisitt har presisert at denne opplæringen er obligatorisk.

Gjennom selskapsavtalene har eierne definert sitt formål med virksomheten og definert rammene for selskapsstrategier. Videre arbeides det i selskapene løpende med utvikling og revidering av selskapsstrategier.

Samhandling mellom de respektive eieres øverste politiske organ og de enkelte representantskapsmedlem skjer gjennomgående gjennom instruksjon til representantskapsmedlemmet.

Eierne har gjennomgående en klar oppfatning og begrunnelse for valget av selskapsform.

Samtlige eiere har utarbeidet eiermelding, med unntak av Lørenskog kommune. Denne er imidlertid under utarbeidelse.

Prinsipper for styresammensetning er vedtektsfestet. I tillegg nedsetter representantskapet en valgkomite som skal ivareta behovet for tilstrekkelig kompetanse i styret og sørge for at de enkelte medlemmer verken er nærstående eller har interesser som reiser habilitetsspørsmål. Det er imidlertid ikke spesifisert hvilke kriterier valgkomiteen skal legge til grunn ved utvelgelsen.

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

Ingen av styremedlemmene i selskapene, med unntak av to medlemmer i NRA er registrert i KS styrevervregister.

De respektive eierkommunes rådmenn blir løpende orientert om selskapenes drift på lik linje som ordfører og representantskapsmedlemmer.

Avtalemessige forhold

Det er ikke avdekket forhold som tilsier manglende overholdelse av avtalemessige forpliktelser.

Det er utviklet rutiner for overholdelse av reglene for offentlige anskaffelser. Våre undersøkelser viser at selskapene løpende lyser ut anbud på doffin.no.

Selskapenes forsikringsanliggender er i orden og vurderes løpende, herunder styreansvarsforsikring.

Lokalene til selskapenes hovedkontor leies av NRV AS /RA2 AS. Deler av eiendommen hvor hovedadministrasjonen befinner seg er under utvikling og når denne byggeprosessen er ferdig vil utleier ta stilling til hvordan utleien på den resterende del av eiendommen skal organiseres.

NRA er i gang med oppføring nytt administrasjonsbygg for begge selskapene. Budsjettgrunnlag for erstatningsbygg i Strandveien vedtatt er av representantskapet i NRA 16.6.2010.

Forpliktelser vis a vis offentlige instanser

I følge daglig leder overholder selskapene offentlige pålegg og formelle krav til driften.

Det presiseres at det i påvente av permanent tillatelse for bruk av UV-reanseanlegg som skal foreligge i løpet av inneværende år opereres etter midlertidig tillatelse fra Fylkesmannen avgitt i 1994.

Juridiske forhold

Det er ikke avdekket forhold som viser at selskapene har pågående tvister for domstolene eller motsetninger med sine samarbeidspartnere eller andre som kan innebære potensielle tvister.

Organisasjon

Selskapene operer ikke med bonusordninger for sine ansatte. Det samlede sykefraværet var ca 4 % i 2010. Etter daglig leders syn er langtidsfraværet litt for høyt.

Gjennom rapporteringsordningen i selskapenes vernesystem ble det rapportert fire mindre arbeidsuhell i 2010.

Miljø

Gjennom virksomheten i NRA jobbes det løpende med å redusere belastningen på det ytre miljø.

Selskapene har foretatt seg de nødvendige og påkrevde tiltak for å ivareta miljøhensynet.

Fremtidsutsikter

I følge daglig leder er de vesentligste forutsetninger for sunn fremtidig drift tilstede. I denne sammenheng presiseres det at det er etablert tilstrekkelige lånerammer for sikring av dette.

Selskapenes økonomiske utvikling

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

NRV

(alle tall i hele tusen)

Nøkkeltall:	2010 regn- skap	2010 bud- sjett	2009
Resultatregnskap:			
Driftsinntekter	81 955	65 390	96 898
Driftsutgifter	83 200	71 316	79 876
Resultat eksterne fi- nanstransaksjoner	-15 024	-7 846	-12 882
Motpost avskrivninger	10 950	0	15 360
Netto driftsresultat	-5 320	-13 772	19 499
Sum bruk avsetninger	13 772	13 772	0
Sum avsetninger	0	0	5 727
Regnskapsmessig mindreforbruk	8 452	0	13 772
Balanseregnskap:			
Sum eiendeler	327 749		228 005
Egenkapital	4 667		9 898
Sum langsiktig gjeld	298 468		183 652
Sum EK og gjeld	327 749		228 005
Investeringsregnskap:			
Årets finansieringsbe- hov	23 419	86 600	17 585
Sum eksternt finansie- ring	23 579	86 600	17 585
Udisponert	160	0	0

NRA

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

(Alle tall i hele tusen)

Nøkkeltall:	2010 regn- skap	2010 bud- sjett	2009
Resultatregnskap:			
Driftsinntekter	56 463	53 161	60 384
Driftsutgifter	56 369	58 426	55 388
Resultat eksterne fi- nanstransaksjoner	-12 917	-6 724	-11 601
Motpost avskrivninger	10 409	0	8 991
Netto driftsresultat	-2 414	-11 989	2 385
Sum bruk avsetninger	11 989	11 989	0
Sum avsetninger	0	0	0
Regnskapsmessig mindreforbruk	9 576	0	11 989
Balanseregnskap:			
Sum eiendeler	330 885		198 264
Egenkapital	-7 786		-5 250
Sum langsiktig gjeld	309 085		203 513
Sum ek og gjeld	330 885		198 264
Investeringsregnskap:			
Årets finansieringsbe- hov	44 917	86 473	11 028
Sum ekstern finansie- ring	45 132	86 473	11 028
Udisponert	215	0	0

Selskapenes regnskap føres etter kommunale prinsipper i henhold til selskapsavtalen. Regnskapet for 2008 ble ført etter regnskapslovens bestemmelser. Dette første driftsåret hadde NRA et overskudd på 9,6 mill kr som ble overført til egenkapitalen. Underskuddet i NRV på 5,7 mill kr ble også ført mot egenkapitalen.

Selskapene har lånerammer som fremkommer i selskapsavtalene. Lånerammene utgjør 250 mill i NRA og 350 mill i NRV. Andre lån i NRA beløper seg til 258 mill hvorav 85 mill i ubrukke lånemidler. Andre lån i NRV beløper seg til 285 mill hvorav 126 mill i ubrukke lånemidler.

NRV

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

Driftsregnskapet ble avsluttet med et regnskapsmessig mindreforbruk på 8,4 mill for 2010 og investeringsregnskapet ble avsluttet med et udisponert resultat på 0,1 mill i 2010 som skyldes inntekter fra salg av anleggsmidler.

Driftsutgiftene er om lag 10 mill høyere enn budsjettet og driftsinntektene er 16,6 mill høyere enn budsjettet i 2010.

Investeringsregnskapet viste et budsjettet finansieringsbehov på 86,6 mill mens regnskapsførte investeringer kom på 23,4 mill. Aktiverte investeringer er vesentlig fordelt på 9,4 mill i ”ledninger og pumpestasjoner, anlegg tidligere utgiftsført” samt 5,4 mill i ”tuneller, haller og pulsator”.

Selvkostberegning (etterkalkyle) fremkommer i note. Regnskapsmessig overskudd både i 2009 og 2010 ble vedtatt tilbakeført driften og til fradrag på kommunenes vedtatte betaling til selskapet i 2010 og 2011.

NRA

Driftsregnskapet ble avsluttet med et regnskapsmessig mindreforbruk på 9,6 mill for 2010 og investeringsregnskapet ble avsluttet med et udisponert resultat på 0,2 mill i 2010 som skyldes inntekter fra salg av anleggsmidler.

Driftsutgiftene er om lag 2 mill lavere enn budsjettet og driftsinntektene er omtrent 3 mill høyere enn budsjettet.

Investeringsregnskapet viser et budsjettet finansieringsbehov på 86,5 mill og regnskapsførte investeringer kom på 44,9 mill. Aktiverte investeringer er vesentlig fordelt på ”bygninger” med 26,6 mill og ”slamfjerning, luftfjerning i gamle anlegg” på 14,6.

Selvkostberegning (etterkalkyle) fremkommer i note. Regnskapsmessig overskudd i 2009 og 2010 ble vedtatt tilbakeført driften og til fradrag på kommunenes vedtatte betaling til selskapet i 2010 og 2011.

Selvkost

Selskapenes formål er at det skal drives i overensstemmelse med det lovfestede selvkostprinsipp. Dog er det nyanser i teksten som vist i tabellen nedenfor (understreket).

NRV IKS	<p>Punkt 2 - Formål: <u>Selskapet har ikke erverv til formål – det skal drives i overensstemmelse med det lovfestede selvkostprinsipp slik at eventuelt overskudd kommer kundene i eierkommunene til gode.</u></p> <p>Punkt 7.1 – Finansiering (2. avsnitt) Selskapet kan ikke legge opp egne fonds, men det kan ha et ”selvkostfond” som styres etter bestemmelsene om slike fond på samme måte som tilsvarende fond i kommunene. Vedtak om å legge opp et slikt fond forutsetter enstemmighet i representantskapet.</p>
NRA IKS	<p>Punkt 2 - Formål <u>Selskapet skal drives i overensstemmelse med det lovfestede selvkostprinsipp.</u></p> <p>Punkt 7.1 – Finansiering (2. avsnitt) Selskapet kan ikke legge opp egne fonds, men det kan ha et ”selvkostfond” som styres etter bestemmelsene om slike fond på samme måte som</p>

NEDRE ROMERIKE DISTRIKTSREVISJON

	tilsvarende fond i kommunene. Vedtak om å legge opp et slikt fond forutsetter enstemmighet i representantskapet.
--	--

Kilde: Selskapsavtalene, hentet fra selskapenes hjemmeside

Hvorvidt nyansene i formuleringene om selvkost i formålet for selskapene har et materielt innhold, skal avklares av selskapene. Styret i NRV konkluderte i 2010 med å anbefale opprettet selvkostfond for selskapet mens styret i NRA konkluderte med å anbefale at det ikke opprettes selvkostfond.

Representantskapet i NRV vedtok i april 2010 at det ikke skal opprettes et selvkostfond for NRV IKS. Overskuddet i 2009 og 2010 har gått og skal gå til fradrag på kommunenes vedtatte betaling til selskapet i året etter regnskapsåret.

Representantskapet i NRA vedtok samtidig at mindreforbruket i 2010 skulle tilføres driften i 2010 og medføre et tilsvarende fradrag på kommunenes betaling til selskapet dette år.

Tilbakebetaling via reduksjon av forhåndsfaktureringen ble fordelt på faktureringen for september med 50 % og oktober og november med 25 % på hver av disse månedene i NRV. Det foretas ingen renteberegning av tilbakebetalingen.

Tilbakemelding fra revisor

Det er ikke avdekket forhold fra revisor av negativ betydning for selskapene.

Vurderinger

Vurderingen har som hovedformål å behandle eierstyringen i forhold de kriterier som er nevnt under punktet "Kort om metode". Vurderingene bygger på den informasjon som er presentert over.

Tilbakemelding fra styret og de enkelte representantskapsmedlemmer er gjennomgående grundig og synliggjør kunnskap om virksomheten og forståelse for eierrolle. Det er kun et fåtall av besvarelsene fra eierne som avviker fra dette. Vårt klare hovedinntrykk er at eierne har etablert og fulgt opp et rammeverk for god eierstyring av virksomhetene.

Vi har i vår gjennomgang ikke avdekket at selskapene opererer eller har forbrutt seg lover og offentlige pålegg de er undergitt. Videre har vi ikke avdekket at brudd på selskapsavtale, vedtekter eller andre føringer fra eierhold. Vi har vurdert tilgjengelig og mottatt informasjon mot KS Eierforums anbefaling for eierskap.

Selskapene synes i hovedsak å etterleve de aller fleste anbefalingene. Det er kun i forbindelse med kriterier for valg av styremedlemmers kompetanse og egenskaper i anbefaling nr 9 våre funn tyder på at dette kunne være noe mer nyansert og konkret ved utvelgelsen. Tilsvarende gjelder for evaluering av styrets arbeid i anbefaling nr 11. Vi presiserer at de er etablert rutiner både for valg og evaluering allerede, men at disse kan nyanseres ytterligere for å kvalitetssikre dette arbeidet.

Konklusjon

Det er etablert rammer og rutiner for god eierstyring som etterleves av begge selskap.

Anbefalinger

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler vi at rutiner for kompetanse og egenskaper til styremedlemmer ved valg av styre, jf KS Eierforums anbefaling nr 9 og kriterier for løpende evaluering av styrets kompetanse ved styreevaluering i anbefaling nr 11.

Høring

Legges inn etter høringen.